

Klimatski paket „Spremni za 55 %”: učinak na zapošljavanje u EU-u do 2030.

Uvod

Jedan je od glavnih strateških ciljeva EU-a omogućiti da Europa postane prvi klimatski neutralan kontinent s nultom neto stopom emisija stakleničkih plinova do 2050. Ugljična neutralnost ambiciozan je za cilj koji su potrebna velika ulaganja koja se moraju kontinuirano održavati. Posebno će biti potrebne velike promjene u načinu na koji nabavljamo i upotrebljavamo energiju. Učinci politika potrebnih za postizanje zelene tranzicije znatno će se razlikovati među sektorima te će utjecati na razinu dohotka i zaposlenosti u zemljama te na sastav zapošljavanja, otvaranje radnih mjesta u nekim sektorima i njihovo zatvaranje u drugim sektorima. Komisija je u srpnju 2021. donijela paket prijedloga kako bi politike EU-a u području klime, energije, korištenja zemljišta, prometa i oporezivanja bile prikladne za postizanje cilja smanjenja emisija od 55 % do 2030.: „Spremni za 55 %”. U ovom izvješću iznosimo projekcije na temelju globalnog makroekonomskog modela o tome kako bi paket mjera politike „Spremni za 55 %” mogao utjecati na teritorijalnu, sektorsku i profesionalnu strukturu zapošljavanja u EU-u do 2030.

Kontekst politike

Kad je riječ o cilju EU-a da do 2050. postane ugljično neutralan, godina 2030. ključna je prekretnica. Tvorci politika EU-a donijeli su 2021. ambicioznije srednjoročne ciljeve dekarbonizacije nego prije te su u skladu s time ažurirali politike. Glavni je cilj paketa mjera politike „Spremni za 55 %” do 2030. postići smanjenje emisija stakleničkih plinova od 55 % u odnosu na razine iz 1990. (prethodni cilj bio je smanjenje od 40 %). Paket „Spremni za 55 %” složen je paket prijedloga koji djeluje u mnogim područjima; njime se proširuje područje primjene sustava EU-a za trgovanje emisijama, revidiraju na više ciljevi za uporabu energije iz obnovljivih izvora i energetska učinkovitost, uspostavlja mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama i postrožuju standardi za emisije za automobile i vozila.

Paket također predstavlja skup preuzetih obveza politike koji se neprestano mijenja. Na primjer, Vijeće Europske unije i Europski parlament postigli su 2023. privremeni dogovor o daljnjem povećanju doprinosa obnovljivih izvora energije ukupnoj potrošnji energije do 2030. (na 42,5 % u odnosu na 40 % navedenih 2021., što je i povećanje u odnosu na 32 % iz 2018.). Predviđanje učinka razvoja klimatske politike EU-a na sastav zapošljavanja na tržištima rada EU-a pruža ključne podatke tvorcima politika čija je zadaća osigurati da zelena tranzicija bude pravedna tranzicija.

Glavni zaključci

- Većina projekcija učinaka politika dekarbonizacije na zaposlenost u EU-u pokazuje vrlo skromne neto dobitke, rijetko mnogo više od 0,5 % u odnosu na osnovni scenarij.
- Prema našim procjenama koje se temelje na makroekonomskom modelu GEM-E3-FIT, učinci na zapošljavanje glavnih politika „Spremni za 55 %” vjerojatno će biti neznatno pozitivni na ukupnoj razini EU-a u glavnoj specifikaciji modela. Predviđa se da će se u državama članicama EU-a otvoriti 204 000 radnih mjesta kao rezultat paketa „Spremni za 55 %”, uz rast zaposlenosti u odnosu na osnovne vrijednosti od 6,7 milijuna neto novih radnih mjesta između 2019. i 2030.
- Učinci zapošljavanja razlikuju se među regijama i zemljama na temelju njihova oslanjanja na industrije s visokim emisijama ugljika, s jedne strane, i njihove sposobnosti da iskoriste mogućnosti ekologizacije, s druge strane. Negativni učinci na zapošljavanje vjerojatniji su u nekim zemljama srednje i istočne Europe (npr. u Poljskoj i Rumunjskoj) i regijama s relativno visokim udjelom radnika koji i dalje rade u ekstraktivnim industrijama; pozitivni učinci na zapošljavanje predviđaju se u zemljama južne Europe (posebno u Španjolskoj i Italiji) i regijama s prirodnim bogatstvima (vjetar i sunce), razvijenom infrastrukturom za energetska učinkovitost i kapacitetom za proizvodnju opreme za obnovljivu energiju.

- S obzirom na njegova radna mjesta u području poboljšanja energetske učinkovitosti i razvoja kapaciteta za obnovljivu energiju, građevinarstvo je sektor koji će vjerojatno imati najviše koristi u pogledu zapošljavanja. Doći će i do povećanja zaposlenosti u tržišnim uslugama jer relativne cijene pogoduju pomaku strukture gospodarstva prema „čišćim” sektorima, čime se i povećava zapošljavanje u uslužnom sektoru.
- Unatoč predviđanjima o poboljšanju opće zaposlenosti do 2030., malo povećanje zaposlenosti u okviru paketa „Spremni za 55 %” predviđa se za nisko i srednje plaćene i srednje plaćene poslove za koje nisu potrebne tercijarne kvalifikacije.
- Predviđeni učinci na zapošljavanje osjetljivi su na detalje povezane s provedbom politike. Potencijalno veći dobiti u proizvodnji i zapošljavanju mogu nastati u kontekstu posebnih fiskalnih politika povezanih s klimom u kojima se prihodi od ugljika recikliraju kako bi se smanjili porezi na rad. Takvi prihodi mogu pomoći i u prekvalifikaciji koja je potrebna kako bi se olakšala preraspodjela radnih mjesta u sektore i zanimanja s manjim emisijama ugljika.
- Izvor financiranja velikih kapitalnih ulaganja potrebnih za zelenu tranziciju također je važna odrednica toga hoće li politike u okviru paketa „Spremni za 55 %” u praksi biti pozitivne ili negativne kad je riječ o zapošljavanju. Ako su sredstva dostupna bez potrebe istiskivanja postojećih planova ulaganja, makroekonomske posljedice su pozitivne. Međutim, kada se financiranje zelenih ulaganja ne temelji na zajmovima, predviđa se da će se i proizvodnja i zaposlenost smanjiti, no u neznatnoj mjeri.
- Politike usmjerene na smanjenje emisija stakleničkih plinova imat će različite učinke na zapošljavanje po sektorima i zanimanjima te će uzrokovati povećanje potražnje za nekim poslovima, a smanjenje za drugim. Moraju biti blisko povezane s politikama obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja kako bi radnike mogle pripremiti na usvajanje potrebnih vještina i kompetencija za doprinos zajedničkim naporima usmjerenim na postizanje dekarbonizacije.

Smjernice politike

- Iako su ukupne projekcije zaposlenosti za 2030. koje proizlaze iz paketa „Spremni za 55 %” blago pozitivne, apsolutni učinci politika u okviru tog paketa na zapošljavanje veći su u regijama koje su negativno pogođene, na primjer u poljskim i rumunjskim regijama s relativno visokim udjelom zaposlenosti u sektorima rudarstva i ekstraktivne industrije, dok su pozitivni učinci na zapošljavanje raspršeniji po regijama. To govori u prilog logici regionalno usmjerenog financiranja mjera potpore, kao što su teritorijalni planovi za pravednu tranziciju.

Dodatne informacije

Izvešće o Klimatskom paketu „Spremni za 55 %”: učinak na zaposlenost u EU-u do 2030. dostupno je na <https://eurofound.link/ef23009>

Voditelj istraživanja: John Hurley

information@eurofound.europa.eu